

บันทึก

เรื่อง ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนและบริษัท

ตามหนังสือของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๓๓๒๗/๒๕๘๗ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๘๗ ส่งร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนและบริษัทไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา นั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาเรื่องนี้แล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

ก่อนอื่นมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนและบริษัท โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน ตามร่างที่ส่งไปนั้นจะได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า การที่ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจะกำหนดวัตถุประสงค์ของตนได้ก็อย่างนั้น หากเกี่ยวกับ “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของประชาชน” อันเป็นเรื่องที่พระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจออกพระราชกฤษฎีกาไว้ด้วยนั้นไม่ เพราะเหตุว่ากฎหมายเกี่ยวกับกิจการของห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นเป็นเรื่องของกฎหมายพาณิชย์ ครอบคลุมถึงกิจการของห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่เป็นการผิดต่อกฎหมาย ก็ย่อมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการภายในของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั่นเอง อนึ่ง ถ้าหากว่าวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดเป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของประชาชนแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ย่อมจะระงับการจดทะเบียนเสียได้ตั้งแต่ไปขอจดทะเบียน

คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงเห็นว่าควรออกในรูปพระราชกฤษฎีกาตามที่ส่งไปนั้นหาได้ไม่ จะทำได้ก็แต่โดยออกเป็น “พระราชบัญญัติ” เท่านั้น แต่การออกพระราชบัญญัติในเรื่องนี้เกรงว่าจะอำนวยการไม่สมความมุ่งหมาย กล่าวคือ

(ก) กฎหมายที่ตราขึ้นใหม่นี้ใช้บังคับแต่เฉพาะห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่จดทะเบียนเท่านั้น เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทเห็นว่าวัตถุประสงค์ของเขาถูกจำกัดให้ทำได้แต่เพียง ๓ อย่างเช่นนั้นแล้ว เขาก็อาจจะไม่ยอมล้มเลิกกิจการอย่างอื่นของเขาที่ได้คาดคิดไว้ โดยไปจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ (โดยไม่จดทะเบียน) ก็ได้ ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียนนั้นไม่ควรรได้รับการส่งเสริม เพราะเหตุว่าประชาชนไม่อาจทราบฐานะความเป็นไปของห้างหุ้นส่วน เช่นมีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ใครเป็นผู้จัดการเป็นต้น เหมือนอย่างห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัด ความจริงหลักการของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นก็เพื่อจะส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนโดยให้ประโยชน์บางประการแก่การจดทะเบียนด้วย นโยบายที่จะจำกัดวัตถุประสงค์นี้จะ

เป็นผลให้มีการตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) มากขึ้นอย่างเช่นที่เป็นอยู่ก่อนมีประมวลกฎหมายนั่นเอง

(ข) เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทจำกัดได้ยอมให้เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิ (ซึ่งรวมถึงวัตถุประสงค์ของบริษัท) ได้ ในเมื่อได้มีการลงมติพิเศษ (มาตรา ๑๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) จึงเป็นการง่ายที่บริษัทจะเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของตนได้บ่อยๆ และอาจประกอบธุรกิจได้หลายอย่างต่างๆ กัน (โดยแต่ละคราวไม่เกิน ๓ อย่าง) ในช่วงระยะเวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้ เป็นสิ่งที่ไม่พึงได้รับการส่งเสริม

(ค) บุคคลคณะเดียวกันอาจจะจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทให้มีวัตถุประสงค์สมมติว่าสัก ๙ อย่างก็ได้ โดยจัดตั้งและจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทขึ้นสามแห่งแทนที่จะจัดตั้งขึ้นแต่เพียงแห่งเดียว และห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเหล่านี้ต่างก็ถือหุ้นของกันและกัน

(ง) ในประการสุดท้าย เนื่องจากกฎหมายเช่นว่านี้ไม่อาจจะให้มีผลย้อนหลังได้ เพราะจะเป็นเหตุกระทบกระเทือนแก่ตลาดการค้าอย่างใหญ่หลวง การก็จะเป็นว่า ห้างหุ้นส่วนและบริษัทซึ่งได้จัดตั้งขึ้นใหม่ภายหลังเมื่อได้มีกฎหมายเช่นว่านี้ยอมจะเสียเปรียบห้างหุ้นส่วนและบริษัทซึ่งได้ตั้งอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งกิจการและความเจริญก้าวหน้าจะต้องถูกจำกัดแต่ประการใดไม่

อีกประการหนึ่ง หากจะพิจารณาถึงนโยบาย คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่านโยบายที่จะจำกัดวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนและบริษัทโดยให้มีได้เพียงสามอย่างนั้น ไม่ปรากฏว่ามีแบบอย่างในกฎหมายของต่างประเทศเลย (เฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส) ในการมีวัตถุประสงค์มากอย่างนั้นย่อมเป็นที่นิยมกันว่าเป็นระบบที่ทำให้กิจการดำเนินไปด้วยดีและก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เพราะว่าเมื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแห่งหนึ่งต้องขาดทุนลงเพราะกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็มีทางที่จะหากำไรจากการดำเนินกิจการอย่างอื่นมาชดเชยได้ หลักที่ว่านี้ยังเป็นที่ยอมรับของบรรดาห้างร้านสรรพสินค้าใหญ่ๆ สมัยใหม่ (emporia) อีกด้วย ห้างร้านชนิดนี้ทำการค้าขายสิ่งของต่างๆ ตั้งพันชนิด และแม้ในระหว่างที่มีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นก็สามารถที่จะไม่ต้องหยุดการค้าของชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่คงขายของนั้นในราคาและจำนวนปกติ ทั้งนี้ก็เพราะการขาดทุนเนื่องจากของชนิดนั้นอาจเอากำไรในของสิ่งอื่นซึ่งมิได้ถูกกระทบกระเทือนมาชดเชยได้

จึงขอเสนอเพื่อคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

(ลงชื่อ) เดือน บุนนาค

(นายเดือน บุนนาค)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๔๘๗